

МИКИ у Воденираду

15

<p>Г... ГУСАРИ? ПРАВИ ПРАВЦАТИ! ПРАВИ ГУСАРИ? А САД... ДА ИЗВЕДЕШ НАШУ ПОДМОРНИЦУ ИЗ ОВЕ ПОДВОДНЕ ПЕКИНЕ!</p>	<p>ПОДВОДНЕ ПЕКИНЕ? КИТ? ЗАР НИСТЕ ЗНАЛИ ДА ВАС ЈЕ ТО КИТ ПРОГУТАО?</p>	<p>И ДАЈЕ... ТАЈ КИТ ЈЕ МОЈ ОДЛИЧАН ПРИЈАТЕЉ!</p>
<p>ШТА ВЕЛИШ? КИТ НАС ЈЕ ПРОГУТАО? КАКО ДА ИЗИЂЕМО?</p> <p>ПА... МОЖДА КУ МОКИНЕКАКО ДА УДЕСИМ!</p>	<p>ДАКУ ТИ ПРАТЊУ! И ЗАПАМТИ... ЈЕДАН ПОГРЕШАН КОРАК И С ТОВОМ ЈЕ СВРШЕНО!</p> <p>А И ТИ ЗАПАМТИ... МОЈ КРАЈ ЈЕ И ТВОЈ КРАЈ.</p>	<p>ГДЕ СТЕ? ТОЛИКО САМ СЕ БРИНУЛА!</p>
<p>ПОКУШАЈУ ДА ИЗВЕДЕМ ПОДМОРНИЦУ ИЗ МИКИНЕ УТРОБЕ</p> <p>МОЛИМ... ШТО ПРЕ... УЖАСНО МУ ЈЕ ЗЛО!</p>	<p>ИДЕМ ДА И КАЖИ МУДА НИПОМУ КАЖЕМ ШТО НЕ ПОЧНЕ ДА ШТУ ДА ОТВОРИ ЦА ДОК МУ ПРОЛАЗИ УСТА</p> <p>МО КРОЗ ГРЛО!</p>	<p>САД... 260 СТЕПЕНИ ЗАПАДНО КРОЗ ГОРЊИ СТОМАК... СКРЕНУТИ 4 СТЕПЕНА СЕВЕРОИСТОЧНО ОД НЕПЦА... ОНДА ИЗМЕЂУ ВИЛИЦА</p> <p>МАШИНЕ... ПОЛА БРЗИНЕ НАПРЕД</p>
<p>СМАЊИТЕ САД БРЗИНУ. ПРОЛАЗИМО КРОЗ КИТОВО ЖДРЕЛО!</p>	<p>ЛАКШЕ! МАЛО УЛЕВО!</p>	<p>ДРЖИ ОТВОРЕНА УСТА, МИКО! ЗАЧАС ЋЕ БИТИ ГОТОВО!</p>

НЕВОЉЕ ЈЕДНОГА УЦНА

из простог разлога што немам могућности да купим довољно хране. Јер, за мене довољно хране значи: 1750 грама меса, два литра млека, шест јаја, два килограма хлеба, више чинија поврха, један до два килограма кромпира и пет пари кобасица.

Али, сви ови чисто физички проблеми сипуши су према мојим психичким мукама. Мада сам се помирио с чињеницом да сам наказа, не могу да се навикнем на то да ми људи на улици довикују погрдна имена, као што су „горила“, „жирафа“, „Франкенштајн“.

Дечаци ме често, подговорени од старијих, ударају ногама по цеваници, да би се уверили да не носим „штуле“, или да би се једноставно могли насмејати томе што цин пада од једног удара.

Ноћу се око моје куће на точковима испуцлају гомиле младина, вјере кроз прозор и дику толику ларму да не могу да спавам. Мајке показују прстом на мене говорећи деци да буду послушна, јер ће их иначе „онај бау-бау“ ухватити. Једна мајка ми је чак пришла и рекла: „Моја деца неће да ме слушају. Молим вас, уплашите их некако. Реците им да ћете их зграбити и однети у своју пећину“.

Имам само бивше сроднике

Људи, нападају у детињству бајкама о злим циновима, гледају на нас који по несрећи имамо циновски раст као на страшила спремна да у век учине неку пакост. Због тога се чак и породице „шино ва“ понашају према њима као према прокаженим и кужним. У мом случају, моја породица ме се толико стидела да ме се одрекла и избацила из куће. Ја сад уствари и немам породице, сем једне сестре с којом се редовно дописујем. Имам само бивше сроднике, које никад нећу моћи да заборавим и којима никад нећу моћи да опростим.

Тешко ми је да се сећам прошлости, поготову што сам

се родио и одрастао као сасвим нормално дете. Био сам једини син од петоро деце. Мајка ми је рано умрла и мој отац, грађевински радник, једва је успевао да заради колико нам је било потребно за живот. Али, сестре су ме волеле и трудиле се да ми детињство буде што лепше. Ишао сам у школу до шеснаесте године, а онда сам се запослио као возач булдожера. Имао сам много пријатеља и будућност ми је изгледала лепа и без брига.

Изненада, из разлога које лекари нису успели да објасне, настао је поремећај у мом организму: жлезда хипофиза почела је сувше много да лучи. За годину дана, од 167 сантиметара порастао сам на два метра. Наставно сам тако да растем све до 24 године, кад сам достигао своју данашњу висину.

Испробао сам све лекове. Куповао сам чак и „мајије“ и траве које „убијају растење“. Ништа није помогло.

Ипак, још сам имао свој по сво — али не задуго. Постајало ми је све теже да својим, сваког дана све дужином ногама, управљам коцицама и педалима мог булдожера. Једног дана налетео сам њиме на једно дрво — и био упуштен с посла.

Био сам сувше висок чак и за војну службу и да није било једног официра, који је показао разумевање за моју невољу, не бих ни био примљен у војску. Али, после шест месеци израстао сам и из највеће униформе, па су ме и отуда отпустили. Рај је још трајао и свет, видећим ме у цивилном оделу, стално је правно заједљиве помедбе на мој рачун, замерави ми што ја, нао толико висок, ни сам у војци као остали моји вршњаци. Покушао сам да се запослим било где, но нико ме није хтео примити. Лутао сам око куће, зловолан и несрећан. Моја сестра Пери покушавала је да ме храбри али оду и осталим сестрама био сам већ досадио. Оне су

стално говориле како им у друштву штоди то што у породици имају једну „наказу“, а отац је гуњао како он не може материјално да издржи мој „чудовишни“ апетит. Најзад, отворено ми је рекао да тражим неки посао у Лондону, далеко од наше куће у Мидлсекусу.

Бризуно сам у плач као дете

— Желите да од вас одем заувек? — запитао сам их. Ђутали су. Спаковао сам своје ствари и излетео из куће. Тек кад сам се нашао близу станице, постао ми је јасно да се никад више нећу вратити у свој дом. Бризуно сам у плач као дете.

У Лондону сам се упознао с једним менаџером, који је покушао да од мене начини боксера, а затим рвача. Али, у мом великом телу није било снаге ни за једно ни за друго. Посла за мене нигде није било. Лутао сам градом и залазио у крчме, где су наплати људи налазили задовољство да вређају и туку „несретну жирафу“. Чим бих почео да се браним, присутни, а и полиција, стади би на страну нападача, на страну тих малих, невиних жртава, а против велике наказе.

Не знам шта би било са многад ми није предложено да ступим у један водвињ, где сам се појављивао с једним човеком-пагуљком. Године 1951 отишао сам у Америку. Тамо сам наступао у разним циркусима — Барнумовом и Краљевском америчком циркусу, за који и данас радим.

Све до недавно, као и све циркуске „наказе“, сањао сам о чуду: да на неки начин поново postanем нормалан човек. Од прошле године мој сан је други: да упркос својој висини створим себи могућност живота ван циркуса. Да не живим од своје „наказности“, већ од способности. Током прошле зиме примили су ме у једну радионицу за оправку аутомобила и научили ме основним стварима из књиговодства. По савету сопственика радионице, уписао сам се на дописни курс Међународне школе за кореспонденцију. Можда ће ми, кад будем завршио ту школу, бити могућно да заувек напустим циркус...

Ово је прича Енглеца Теда Ивенса, највишег човека на свету.

Срећа у несрећи

Неки М. Фостер, амерички банкарски службеник, возио се пре извесног времена аутомобилом брзином од 40 километара на сат. Неочекивано, излетео је пред ауто један човек који је хтео да пређе улицу. Фостер је покушао да заочи, али је било сувише касно. Срећом, човек је хитро поскочио и нашао се на мотору аутомобила, а затим је пао на плочник.

Кад су се кола зауставила, Фостер је пригачао повременом, у намери да му помогне. Тада је доживео изненађење. Прозорник, који је сам био крив за несрећу, брзо је устао с свим неповерљивим и из све снаге опалио Фостеру шамар. Фостер се није збунио, већ му

је узвратио директним ударцем у брзду. Човек је посрнуо, али се одмах прибрао и опет навалио на Фостера.

У тренутку кад су окупљени пролазници очекивали да настане непоштедно разарањавање између двојице завађених, Фостер је неочекивано заголио свој противник и рекао им узбуђеним гласом:

— Драги пријатељу, тражите од мене што год желите!

Гледаоци су помислили да је човек долудео. Уствари, он је имао довољно разлога за овакво понашање. Захваљујући узбуђењу које је доживео, Фостер је поново добио моћ говора, коју је био изгубио пре седам година.

Ја сам висок 2,56 метра и мрзим сваки сантиметар свога тела. Гледајући одоздо на мене, ви, који-ма глава сеже отприлике до мог појаса, вероватно мислите о мени као о огромном, снажном човеку, који је изнад осталих људи. Уствари, ја се по свему осећам испод њих, лишан друштва, породице, љубави...

Проводим живот пустињака...

За време циркуске сезоне, на путовању од града до града, ја још некако и имам друштва. То су особе које су, као и ја, због разних телесних недостатака и деформација доспеле у циркус. Оне су, баш због тога, толерантне према мени. Али кад дође зима и кад се вратим у своју кућу на точковима у Флориди, ја живим животом пустињака. Не могу да издржим

да ми се на улицама свет смеје.

Сви „необични људи“ које виђате по циркусима имају своје невоље, али нико такве какве има један цин. Ја стално ударам главом о довратак, сударам се с лустерима, не могу чак да стојим усправно у својој кући. Ја не могу да уђем у каду за купање, у телефонску говорницу или лифт. Кад сам принуђен да останем у хотелу, морам да молим да ми даду два отомана, које са стављам по дужини.

Због своје висине тешко се крећем, а пењање уз степенице и силажење права је мука. Једном, кад сам покушао да с неким друговима из циркуса играм фудбал, пао сам и тако тешко озледио кичму да сам морао да носим ортопедски оклоп-подупирач.

Чак и исхрана претставља за мене огроман проблем. За време циркуске сезоне још и имам довољно да једем. Али, ван сезоне често сам гладан,

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ

ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(39)

Роман од И. АСИМОВА

— Не разумем. Човек из жиро-брода тврди да ће бити оборен ако му за два минута не дозволимо спуштање. Позива се на право азла.

— Таман посла, — одврати капетан. — Онда ће Сарк тврдити да се ми бесправно мешамо у његове ствари. Уосталом, ко је он?

— Неће да каже. Вели да мора да говори с нашим амбасадором. Шта да радим, капетане?

У то се из пријемника поново зачу узбуђен, готово хистеричан глас:

— Има ли тамо кога? Зашто не одговарате? Ја се слушам и готово. Кажем вам, више ни тренутка не могу да чекам.

— Тако ми свих светова, познајем тај глас, — запрепашћено узвикну капетан. — Пусти га, на моју одговорност.

Читава флота саркићанских бродова, која се појавила над територијом транторјанске амбаскаде десет минута пошто се жиро-брод спустио, претећи ју је надлетала пуна два часа, а затим се удаљила.

Седели су за вечером — Абел, Јуниц и придрушница. Са задивљујућим достојанством Абел је играо улогу незаинтересованог домаћина. Сатима већ он се уздржавао да запита због чега је Великом племенитом потребан азил.

Јуниц је био мање стрљив и у једном тренутку он кроза зубе прошапта Абелу:

— Шта мислите да учините с њим?

Абел се насмеши и исто тако тихо одговори:

— Ништа. Бар док не видим да ли имам у рукама градоначелника или не. Не треба пренаглити и отворити своје карте. А како је овај дошао мени, а не ја њему, чекање ће му теже пасти него нама.

И био је сасвим у праву. Два пута је Велики племенити падао у дугачак монолог и оба пута Абел га је, уз осмех, прекидао:

— Драги мој племенити! Озбиљни разговори тешко падају на празан стомак. Да прво ручамо.

Кад су стигли до вина, племенити понови свој покушај.

— Ви бисте свакако желели да знате због чега сам напустио свој континент?

— Ја не могу чак ни да нагаћам разлог због чега би племенити од Стине морао да бежи дред саркићанском ваздушном флотом, — одговори Абел.

— Данас смо имали интерконтиненталну конференцију, — рече Стин.

— Заиста?

И потпуно мирно, без трага узбуђења, Абел је саслушао Стинову причу о току тог састанка.

— Оставно нам је 24 часа времена. Заправо, сад нам преостаје још свега 16 часова, јер је осам већ протекло, — заврши Стин своје излагање.

— И ви сте тај Икел — повика Јуниц, који је за време Стинове приче постајао све узбуђенији. — Дошли сте овамо зато што су вас открили. Па, то је добро. Абеле, овај човек моћи ће да докаже идентитет анализатора свемира. Можемо га употребити да извршимо притисак на остале да бисмо их натерали да нам предаду нашег научника.

Стинов пискави глас једва се чуо поред Јуницовог снажног баритона:

— Ма чујте! Станите! Ви сте луди! Дозволите ми да кажем... Кажем вам, Екселенцијо... Ко је овај човек? Нисам му запамтено име.

— Доктор Селим Јуниц.

— Онда слушајте, докторе. Ја никад у животу нисам видео тог идиота, или анализатора свемира, или већ шта је он. Заиста. Какве ви то глупости говорите! Ја нисам Икс. И био бих вам захвалао ако не бисте више употребили ту реч. Чудим се како сте уопште могли поверовати тој Фајфовој смешној мелодрами.

— Зашто сте онда побегли? — Јуниц је упорно остајао при својем.

— Забога, зар то није јасно? Зар не видите шта Фајф ради?

— Ако бисте били љубазни да нам објасните читаву ствар, нећемо вас прекидати, — мирно му рече Абел.

— Хвала вам. Ја то и желим. Видите. Фајф покушава да се игра с нама као да смо будале или идиоти. Читава та глупост с тим идиотима и анализаторима свемира је његово дело. Мене ништа не би изненадило кад би онај уробењак за кога се прича да је убиојатролоније био његов шипуј. Фајф је такав. Он ће да употреби чак и уробењике против својих сународника. Очигледно је да је он све то удесио

како би му послужило као изговор да нас оставе упропастити и себе учини диктатором Сарка. Зар то и вама није јасно?

— Никакав Икс не постоји, — нервозно настави Стин — али већ сутра, сем ако не буде спречен, Фајф ће се прогласити диктатором. Већ пет стотина година Сарк не зна за диктаторе, но то неће зауставити Фајфа. И ето, ја мислим да ви треба да га спречите. Због тога сам и дошао овамо. Да сам остао на свом континенту, сад бих био

у кућном затвору. Чим је конференција била завршена, ја сам проверио своје аеродроме. Све су већ запосели његови људи. А то је потпуно супротно континенталној аутономији. Али, ма колико дражак, Фајф није толико паметан колико уображава. Он је помишљао да неки од нас могу покушати да напусте планету, па је запосео узлегишта за међупланетарни саобраћај, али њему није пало на памет да мотри и на мала узлегишта за жиро-бродове. Вероватно је мислио да на овој планети нема ни једног места где бисмо се могли склонити. Али, ја сам се одмах сетно транторјанске амбаскаде.

Абел лако положи руку на Јуницово додуче, јер се овај немирно вртео на својој столици и, обраћајући се Стини, рече:

— Ви сте код куће оставили своју породицу. Да ли сте помислили на то да сте тиме дали Фајфу неку врсту оружја против себе.

— Па тек нисам могао све да их стрпам у свој мали жироплан. Фајф се неће усудити да их дирне. Уосталом, ја ћу се сутра вратити на свој континент.

— Како? — запита Абел.

Стин га запрепашћено погледа.

— Па, ја вам нудим савез, амбасадоре. Не можете рећи да Трантор није заинтересован стањем на Сарку. Ви ћете сигурно рећи Фајфу да ће сваки покушај мењања садашњег стања на Сарку нужно изазвати интервенцију Трантора.

— Не видим како би се то могло извести, — одговори Абел.

— А ја не видим како би могло а да се то не изведе. — рече Стин. — Ако Фајф буде имао контролу над киртом, он ће му поћи цену, а то ће Трантор још те како осетити. Ствар би стајала друкчије ако би Фајф био онемогућен. Трантор би тада начинио споразум с нама осталима и као ударје за помоћ коју би нам пружио ми бисмо чак могли да му уступимо извесан проценат у трговини киртом.

— А како ћемо спречити да се та интервенција не развије у рат који би захватио читаву галаксију?

— Ох, па то је јасно као дан. Ви нећете бити агресори. Ја ћу објавити да смо вас ми позвали помоћ да бисмо заједничким снагама успоставили правилну и праведну производњу и трговину киртом. Читава галаксија биће на вашој страни.

— Ја не могу да поверујем да ви заиста мислите да своје снаге уједините с Трантором, — рече Абел, гледајући своје чворновате прсте.

Израз дубоке мржње прелете преко Стиновог лица.

— Радије Трантор него Фајф!

— Ја не волим претњу силом. Зар не можемо да причекамо и да пустимо да се ствари мало више разјасне, и...

— Не, не! — повика Стин. — Ни један једини дан. Ако сад не будете одлучни, одмах сад, после ће бити касно. Ако будемо чекали, Фајф ће отићи толико далеко да се више неће моћи повући.

(Наставиће се)

МИРИСИ КРОЗ ИСТОРИЈУ

Ст хиљада година пре наше ере Египћани су већ употребљавали разноврсне мирисе. Њима су били добро познати мириси измирне, перунике, шафрана, цимета, а нарочито су радо употребљавали тамјан, чија је производња претстављала монопол три хиљаде арабских породица које су живе на територији данашњег Јемена. У почетку су мириси претежно служили за верске обреде, али се њихова употреба убрзо раширила на двору и међу египатским велможима. Најзад је Египат постао главни произвођач најфинијих мириса за цео антички свет. На бродовима и камилама, египатски мириси поласили су на пут око тадањег света. Они су продавани чак на Далеком Истоку и у северној Европи.

Кад су освојили Египат, Јевреји су од Египћана научили да цене мирисе. Највише су волели мирис нарда, који се добијао дестилацијом корена једне хималајске биљке, и мирис измирне, који је у то време био рећи од злата.

Вештина справљања мириса достигла је још виши степен у старој Грчкој. Тамо је она чинила саставни део медицинске науке и њоме су се по правили бавили Ескулапови ученици. У Атини су продавнице мириса биле цењене колицко и апотеке. Из Грчке, уживање у мирисима прешло је у Италију.

Вавилон, Нинива, Палмира, Ектабан и Персеполис који су столетима били средишта сјајних цивилизација, били су у античко доба исто тако чувени по својим мирисима. У Беловом храму у Вавилону тамјан се преко целе године није гасио. Рачуна се да је у њему годишња потрошња ове мирисљаве смоле износила 24.000 килограма. У високим вртовима Вавилона, преко 100.000 робова гајило је кедар, мирисну мимозу, арабљански јасмин, руже, кринове, перунику и љубичице.

У свом делу „Де одорibus“, Теофраст објашњава како су се у Старом веку справљали мириси. Неки су се добијали од цвећа, стабљика и лишћа, а други потапањем мирисног корена у биљне масноће и вино. Ружино уље се добијало слањањем њених цветних листића и сезама у земљане вазе. Сваког дана додавани су нови слојеви ружиних латица. Обичним притиском цедило се из ове смесе сезамово уље с дивним мирисом руже.

За време Крсташких ратова пренесени су у Западну Европу многи источњачки мириси и зачини. Тек после ових ратова Европљани су почели да употребљавају бибер, каранфилић, перунику, орашчиће, амбру, ванилу и исног.

Савремени мирис претставља врло сложен производ. Он се добија од многих вештачких супстанци којима се додају стотине биљних и животињских производа. Од биљака се највише употребљавају: лавандула, наранџа, лимун, семење целера и першуна, затим кинеске биљке пачули и индијанске траве ветивер. Осим тога, дестилише се екстракт јасмина и руже. Да би се добио један килограм чисте есенције мириса јасмина, потребно је утрошити шест милиона јасминових цветова, који стају око 600.000 франака.

У највећој француској фабрици мириса, „Рафаел“ у Паризу, свакодневно се за производњу мириса троше велике количине биљака и цвећа које стижу из Етиопије, Тибета, Бугарске, Холандије, Арабије, Сингапура, са Јаве, Цејлона и Сицилије, из далеког Занзибара, цветне Фиренце и вреле Калабрије.

Међународни језик бројева

Два италијанска лингвиста тврде да ће њихов изум новог писаног, заправо шифрованог, међународног језика омогућити људима широм читавог света да се између себе споразумевају, без учења страних језика.

Карло Алмони и Ернесто Бела употребљавају арапске цифре да би помоћу њих израдили речи. Према том њиховом систему, реч „љубав“, на пример, означава се једноставно шифром „33“. Тај знак моћи ће да разуме, као што данас разумева бројке, један Јапанац, Шпанац, Индонезајанци и сваки други човек на свету.

Творци овог писаног међународног језика тврде да је довољан свега један једини час учења да би, рецимо, Кинез могао да напише писмо Италијану, или Авганистанцу Чилеанцу. Све што је потребно и писцу и примаоцу писма јесте — кључ шифре. Алмони и Бела већ су припремили приручник за учење овог језика бројева са објашњењима на италијанском, француском, енглеском и холандском, а припремају приручнике на финском, српскохрватском, норвешком, шпанском, грчком, португалском и руском.

Читав језик бројева садржи свега 999 речи изражених арапским цифрама, уз додатак неколико математичких знакова.

Спортишка дворана за 14.700 гледалаца

У Москви је отворена спортишка дворана која може да прими 14.700 гледалаца. Главни терен дуг је 60, а широк 30 метара. Он се може употребити за неколико врста спортова: за тенис, кошарку, одбојку итд., а може послужити и као клизалиште. У току зиме овде ће се одиграти неколико тениских мечева између француских, италијанских и данских тенисера.

WALT DISNEY'S ВЕЛИКА ПОТЕРА ЗА ЛОКОМОТИВОМ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Шта су ледоломци?

Ледоломац је нарочито сарађена врста брода, а служи за ломљење леда и за омогућавање пролаза дугим бродовима кроз лед.

У раније време неки стручњаци сматрали су да је дрвени

ни брод најпогоднији за пловидбу у леденим морима. Данас је то схватање одбачено и савремени ледоломци праве се од челика. Недавно је у Енглеској пуштен у саобраћај један мањи ледоломац „Мага Дан“. Он је дуг 74,8 метра, широк 13,7 метара, а носивост му је 1850 тона. Има најсавремени-

ји компас, аутоматске уређаје за кормиларење, два радарска апарата, специјалан дубинометар на одјек и радио-станицу. Капацитет резервоара за гориво је 450 тона, а дневна потрошња 8 тона. Брод може да плови 25.750 километара без обнављања горива. Под пуним товаром има брзину од 12 чворова. Цео брод обложен је јасновршеном бојом, да би се у случају невоље лакше могао видети међу белим леденим сантама. Пре поласка у поларне крајеве на брод је укрцао 600 бурати са горивом, три специјална трактора за снег и два мања авиона.

Савремених ледоломана има три врсте: велики, који плове отвореним морима и ломе лед дебело четири метра; мањи, који превозе и путнике и терет кроз ледене површине тање од једног метра; и најзад бродови за превоз возова и других саобраћајних средстава у области залеђених морских теснаца.

Први ледоломац сарађен је 1870 године у Кронштату. У ствари, то је био преправљени пароброд „Пилот“. Ледоломац „Муртаја“ био је заправо први прави ледоломац, а сарађен је 1890 у Стокхолму. Слу-

жио је за пловидбу поред финских обала. С обзиром на конструкцију трупа, прамца и начина сечења леда, постоје два типа ледоломана: европски и амерички, али се и један и други тип употребљавају у поларним областима и Европе и Америке.

БИТКА НА КАТАЛАУНСКИМ ПОЉИМА

Каталаунска Поља су равнина која се налази у Северној Француској, код Шалона на Марни. У јесен 451 године дошло је на њима до велике битке између Атиле, хунског краља, с једне стране и Аецција, римског војсковође, и Теодориха, визиготског краља, с друге. У овој великој бици Теодорих је погинуо. Аецције је успео да победи Атилу и принудио га је на узмицање.

РИБА-БУКВА

Риба-Буква живи у мору. Дуга је до 30 сантиметара. Тело јој је обло и дугуљасто, а има сребрнастосиву боју. На телу има три златножуте уздужне пруге. Храни се ситном храном.

ВИЈОГЛАВКА

Вијоглавка је птица сродна делтињу. Селица је. Перје има

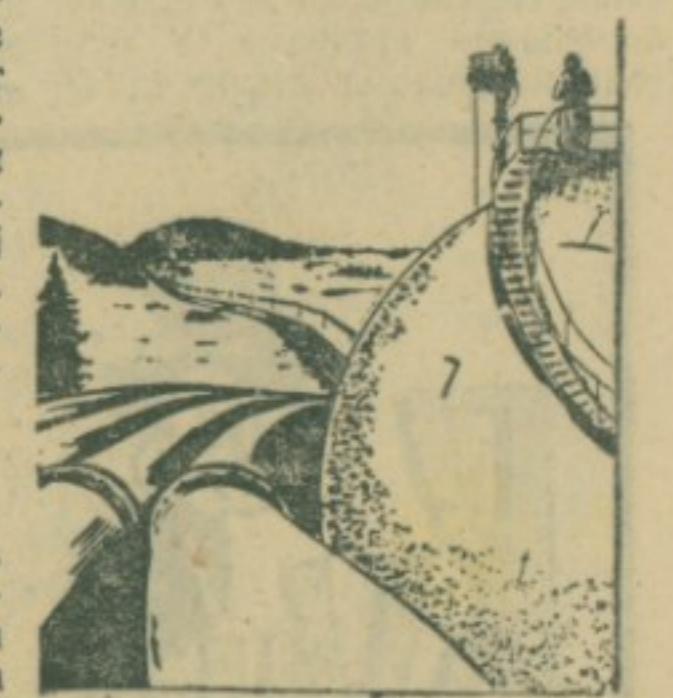
боју која је слична боји земље и стабла краја где вијоглавка живи. Најрадје се храни мравима. Није тако хитра као њени остали сродници — делтињи.

ШТА ЈЕ ЕСПАРТО?

Еспарто је суво лишће и сува стабљика траве зване халфа и неких других сродних трава које успевају у Шпанији, Алжиру и Тунису. Служи за разне плетарске радове.

ПОДЗЕМНЕ АРТЕРИЈЕ

Једна од најразгранатијих транспортних мрежа на свету

налази се под земљом. Систем нафтовода у САД има дужину од преко 670.000 километара, што је за око 17 пута дуже од Екватора.

Боце Северног океана, драма, подвига и открића

парчету хартије стајале су само ове речи:

— Нема више никакве наде на спасење. Збогом, Авонија!

Само три отсто боца бачених у море доспевају, после неколико месеци, година или деценија, онима којима су намењене. Оне су сведоци многих великих драма, необичних подвига или сјајних открића. Једна од њих донела је неслушено богатство свом срећном налазачу. Пре седам година, на морској обали код Сан Франциска, келнерски момак Вурм наишао је на боцу у којој се налазило писмо. Тамо је стајало: „Остављам сву своју имовину особи која нађе ову боцу и своје адвокату Барију Коену на једнаке делове. 20 јуна 1927 Дези Александер“.

Писац овог необичног теста-мента била је ћерка чувеног „краља“ шивајних машина Сингера, једна од најбогатијих жена тога доба. Она је умрла 1940 године и оставила за собом имовину од 4 милијарде и 200 милиона француских франака. Нарочито је био задовољан адвокат Бари Коен. Он је већ десет година узалудно трагао за тестаментом чудне старице, која му је обећала да ће му оставити знатан део свог богатства под условом да нађе тестамент. Боца је превалила дуг пут. Она је преловила цео Атлантски Океан, прошла поред оба-

ла Гренланда, затим кроз Берингов Мореуз и, дуж пацифичких америчких обала, стигла до Сан Франциска. Ипак, срећни наследници ни до данас нису добили баснословну имовину, јер се аутентичност тестамена нађеног у боци још испитује.

Али, боце нису биле само веселици трагичних и необичних догађаја. Оне су досад учиниле велику услугу науци. Захваљујући њима, Франклин је проучио облик и брзину многих површинских струја. Боце су откриле да снажна струја између рта Гри Не, Довера и Фолкстоуна има облик латинског слова S. Оне су тачно одредиле облик о-гранака Голфске струје који се завршавају на обалама Бретање, Енглеске, Ирске, Шкотске и Норвешке. Да није било боца, још би и данас многи поморци страдали од опасних струја које протичу између Марсеја, Ђенове и Ајаџија. Прве боце бацили су у море стари Египћани, још четири столећа пре наше ере. Драгоцени примерци тих боца чувају се и данас у Британском музеју.

Најзад, боце су биле готово једино средство за општење истраживачима поларних крајева и непознатих земаља пре једног столећа. Тако је, 1820 године, поручник Врангел међу првима оповргавши више сто-

лећа стару хипотезу по којој су амерички и азијски континент спојени превлаком. Да би ово и научно потврдио, Енглез Џон Франклин предузео је, с морнарима разних народности, једну од првих поларних експедиција. Пошто се више месеци није јавио, један други Енглез, Вилијам Пери, кренуо је у потрагу за њим. Протекло је још неколико месеци и тек тада су у једној боци нађене прве вести о Перија. У току следеће две године над поларне експедиције Франклина и Перија пао је вео заборава. Владало је готово опште мишљење да су храбри истраживачи погинули.

И када се то најмање очекивало, британски капетан Барет, с брода „Екмут“, наишао је, јула 1823 године, на југоистоку Гренланда, боцу с поруком у којој је писало: „Експедиција Северних Мора, 7 јануар 1822. Ову боцу бацили су у Северно Море официри северне експедиције, пет степени западно од Мелвилских Острва, опкољени ледом са свих страна. Сви су здрави

и живи“. Членица да је бона стигла у Атлантски Океан послужила је као доказ да између Азије и Америке нема превлаке, већ да их раздваја Берингов Мореуз. Мада су храбри истраживачи платили главом, они су учинили велику услугу науци тога времена.

Док Американци и Енглези за океанографска истраживања и давао употребљавају боце, Французи се од пре две године користе нарочитим поливинилским кесицама. У провидну кесицу ставља се цедуља с низом питања о месту, датуму и тачном времену кад је она нађена. Свако ко нађе кесичу треба попуњену цедуљу да пошаље Хидрографској служби у Париз. Данас у разним морима има око 200.000 оваких кесица. Питања су исписана на француском, енглеском, немачком и италијанском језику. Предност кесица је у томе што су лаке и што се не поводе за ветровима као боце, чији грлићи ви-ре из воде. Многе боце, ношене ветровима, одступају од путања морске струје и залажу велике главобоље научницима. Недостатак кесица је у томе што привлаче птице, нарочито галебове, који их односе стотинама километара далеко.

Значај употребе боца и кесица за океанографска испитивања још је врло велики, јер су и данас непознати правци кретања многих струја, њихова брзина и снага којом носе бродове. То се нарочито односи на Средоземно Море.

Вило је то 1865 године. Најславији трагичар тога доба, идол енглеске публике и узор за све тумаче Шекспирових драмских улога, Вилијам Брук, одазвао се многобројним позивима да гостује у Аустралији и украти се на „Лондон“, један од најнапреднијих пароброда са елисом. Но, тек што је брод запловио пучином, нашао се у центру страховитог урагана. Вода је плавила мостове, катарке су се ломиле, на палу-бама је завладао хаос. И капетан и морнари изгубили

су присебност. Само је Брук, колос од човека, гласом и заносом шекспиринског јунака, обучен у црвену кадифу, бодро путнике и посаду. А кад је већ свака нада била изгубљена, сео је мирно на једну гвоздену кутију и рекао полугласно:

— Видим да нећу играти ни Отелу ни Шајлока у Мелбурију. Свет ће изгубити још једног великог уметника!

После неколико месеци, један дечак је на обалама Брајтона нашао боцу с поруком Бруковој жени. На малом

МАЛЕ ЗАНИМАЈВОСТИ

НАЈВЕЋИ МЕКУШАЦ
Највећи мекушац на свету нађен је у близини Филипин-

ских Острва. Његова дужина прелази један и по метар, а тежина му износи 250 килограма.

СПАСЕНИ ОД ИЗУМИРАЊА

Лосови, бизони и циновски јелени живели су у великом броју по планинама и пољима Северне Америке све до дола-ска првих насељеника, а тада су нагло почели да нестају. Од последњих претставника ових врста америчка Служба за рибарство и заштиту фауне скло-пила је неколико примерака у националне паркове у Небра-ски, Северној Дакоти, Монтани и Оклахоми, где живе у потпуној сигурности и мирно се множе. Како се број ових животиња брзо повећава, то се сваке године један део продаје зоолошким вртovima. У овој години нашло се купаца за 500-

бизона, 76 лосова, 110 циновских јелена и 151 дивље говече с дугим роговима.

„ПРЕСАЂИВАЊЕ“ ОЧИЈУ КОД ДАЖДЕВЊАКА

Очи даждевњака — водоземца сличног гуштеру — могу се успешно пресајити на другог даждевњака чак и ако он није од исте врсте. Вид се обично повраћа у року од три месеца. Штавише, једно исто око пресађивано је четири пута, и сваки пут са успехом.

КАД БИ СЕ ЗЕМЉА СМАЊИЛА...

Кад би се Земља сразмерно смањила на куглу пречника 20 сантиметара, упркос великих океанских дубина и огромних

планинских врхова њена би површина била глатка као билијарска кугла, јер би се у толико смањењу све неравнине потпуно изгубиле.

ПРВА У СВЕТУ

Од свих држава у свету Индија је на првом месту по пространствима обрадивог зе-

мљишта које се систематски наводњава. У њој се на овај начин обрађује преко 50 милиона акара земље.

ЗЕМЉА — СВЕТ ИНСЕКАТА

Земља је зангта свет инсеката. Утврђено је да они сада преовлађују над свим другим живим бићима на копноу. Само у САД постоји 85.000 разних врста инсеката, од којих се њих око 10.000 сматрају за човекове непријатеље. Према последњим научним прорачунима, у једном просечном мравњаку може се наћи око 650.000 мрва.

НАЈДУЖА ПРАВОЛИНИСКА ЖЕЛЕЗНИЧКА ПРУГА

Најдужа железничка пруга на свету која иде право налази се у пустињи Нуларбор, у Јужној Аустралији. Шине ове пруге „деку“ у правој линији, као да су леђиром повучене, читавих 530 километара преко

пустинског песка. На целом растојању пруга не прелази ни преко једне реке; чак се не може видети ниједно дрво. Једини прекид монотоније за очи путника претстављају стубови са сигнализацијом.

ЦИНОВСКА ПЛИМА И ОСЕКА

У заливу Фанди, на источној обали Канаде, разлика у нивоу мора између плиме и осеке највећа је на свету. Просечно се сваких шест часова вода пење, односно спушта, за шест метара. У извесним случајевима разлика између плиме и осеке достиже равно 16 метара.

ЖАБЉА ГНЕЗДА НА ДРВЕТУ

Једна врста амазонских жаба у Јужној Америци, прави гнезда на необичан начин. Жаба направи на стаблу погодно удубљење и обложи га воском, који узима од дивљих пчела. Кад се гнездо постепено напуни кишницом, она полаже у њега своја јаја. У овако импрегнираним гнездима млади живе у безбедности све док не одрасту.

УНИВЕРЗАЛНА ХРАНА

Компана је храна у облику прашка коју, поред остаога, употребљавају и енглеске антарктичке експедиције. Стручњаци тврде да овај прашак садржи све што је потребно за одржавање људског организма. То је, уствари, мешавина протеина и витамина, угљених хидрата, масти и минерала. У свему, компана садржи 21 део разноврсне хране. Потребно је само да се прашак помеша с водом, а може му се додати и мирис какаоа, чоколаде или кафе.

Лептирови преживе зиму на разне начине. Једни, као ластин репак, проведу то време као ларве, док други, на пример вицекраљ, живе као гусенице у заклоњу који сами изграде, под неким сувим листом или парчетом коре.

Но, има и таквих врста које читаву зиму проводе у свом последњем облику развића, то јест као одрасли крилати лептирови. Изгледа невероватно да тако нежна бића могу да издрже сурове мразеве; међутим, чак и на Лабрадору и А-

ласци има лептирова који су, и поред свог нежног изгледа, толико отпорни да одолевају зимским хладноћама. Међу њих спадају црвени адмирал и мртвачки плашт. Они тада латну у неку врсту зимског сна. За време топлијих зимских дана, кад се варљива сунчева светлост пробије у оголеке шуме, адмирал и мртвачки плашт буде се да би мало „исправили крила“. Они лете извесно кратко време, а затим се опет завлаче у своја склопишта да наставе спавање. На крају зиме, кад шума већ почне да оживљава и кад је детлић својим „кљуном“ „радио“ кору дрвета из зимског сна пробудени лептирови окупљају се око тих рана из којих се лучи биљни сок. Они га толико покудно сисају да често потпуно „пијани“ падају на земљу и остају непомични све док их ноћни мраз не освести.

Четврти начин одбране од зиме је — сељење на јут. Један од најпознатијих лептирова-сељаци је такозвани „монарх“. Он се већ хиљадама, а можда и милионима, година сели ујесен у топлије крајеве, да би се упролеће поново вратио у умерене пределе. Монарх спада у веће лептирове. Но, тај исти подвиг изводи и један мали, бледојути североамерички лептир, који својим слабијим крилима сваке године прелети Каринско Море да би зимовао на Бермудским Острвима.

Белуш — син песника Ђуре Јакшића

Патије и невоље што их је песник Ђуре Јакшић подносио у свом животу делила је с њим и његова породица. У једном писму пријатељу Стојану Новаковићу, датираном 1868 године у Пожаревцу, песник се тужи на своју чемерну судбину. Јакшић је тада имао четворо мале деце; најстаријем, Милошу, није било више од шест година. „... Ја сам Ти, брате, изношена хаљина! — пише он у том писму. — Гурају ме из једног буцака у други! Сад у Рачу. Мора да ће се онде позориште отворити, како бих имао прилике на драми радити. Сад тек видим да смо сви себични. Сваки гледа да уграби маснији залагај, а Ђура? Он је са својом децом осуђен да вечите мукe трпи...”

Ништа осим родитељске љубави...

Својој деци Ђуре Јакшић није могао да пружи ништа друго осим родитељске љубави и нежности. Било му је неизмерно тешко што због неправде њему чиниене страда и његова породица. Деца су му била болешљива и слањана. „Тешко ми је гледати моју децу како се простој лепињи као некој посласници радују”. У песниковом сиротињском дому било је врло мало тога што би деца могла да пружи радости, „Иде зима као оштра сабља”, стрепео је Ђуре Јакшић од сваке нове зиме, јер су с првим хладним данима долазиле нове оскудице у ионако бедном песниковом животу.

У писмима пријатељима, Јакшић често помиње своју децу. Деца су била једина његова радост. Кад је 1866 године једно време био удаљен од породице и служио као учитељ у Сабанци, где је испевао своје најлепше и најбољије песме („На Литару”), он је у тим најсуморнијим часовима свога живота неизмерно туговао за децом: „О, децо моја, слатка децо моја! Голубови, анђели, свако добро моје; сва срећа у несрећном животу моме! Дођите да вас

видим живим очима, да живим за вас!”

Ђуре Јакшић имао је четворо деце: два сина, Милоша и Белуша, и две кћери: Милеву и Тијану. Дуже је поживео једино Милош; остали су умрли у младим годинама. Од јектике умрли су Белуш и Тијана, која се удала за песника Војислава Илића. Од јектике је умрла и Јакшићева жена.

Јакшић није успео да школује своју децу. Чергашки живот, стална сеоба из места у место, све се то и на њима одразило, нарочито на песниковим синовима. Кад је под крај 1872 године премештен у Београд, где је постављен за ректора Државне штампарије, Јакшић је довео из Пожаревца и своју породицу. Сада је, додуше, за све њих настао ширенији живот, али сиромаштво није напустило песников дом. Милош и Белуш нису хтели да уче школу. „С мушкарцима сам, истина, имао мало мукe, — пише Јакшић у једном писму 1878 године — не хтедох да учe! Али и то смо свадали, с'тим су бољи мајстори! Милош је шлосер, а најесен ће постати калфа. Белуш је овде код позоришног молера учио декорисање, а сад га је узео у науку и уверен сам да ће од њега бити велики молер, ако узживи и ако ја узживим...” Али, ни син ни отац нису то дочекали. Ђуре је умро ујесен те исте године; Белуш четири године после...

Белуш се родио 1863 године у Крагујевцу, као син „шајмајстора”, учитеља цртања у крагујевачкој гимназији. Песник Војислав Илић писао је о Белушу: „Несрећан живот његовог оца оставио је још у најранијем детињству неки мрачан и нелагодан, но неизгладиви упечаток у души Белушевој, који је у току врежнвоту моме! Дођите да вас

гову природу... По нарави је био сушти Ђуре... Смрћу онд изгубио је најискренијег пријатеља и учитеља...”

Сликарство је неизмерно волео

Још као дечак, Белуш је показивао љубав према сликању. Ђуре Јакшић се томе радовао. Био је дубоко уверен да ће његов син у тој уметности постати оно што његови нису допустили да сам постигне. С пажњом и дубоком наклоношћу он је његовог дечакаве способности и био је љубозан што има наследника у својој најмилијој уметности. Али, смрт је одједном прекинула та песникова надања и остала је небринута породица. Милош се отиснуо у свет, тражећи посла и кубурећи на свој начин. Остала је Јакшићева удовица да се брине за сина Белуша и две кћери.

Белуш је напустио гимназију већ раније, за очеве живота. Покушао је још једном да учи, али није успео. Војислав Илић каже: „Напустио је гимназију, што је уосталом било следствено његовој бурној и несавладљивој природи, неударној за хладне и укочене формалности школског живота...” Осим тога, Белуша је рано начела болест. Сликарство је неизмерно волео, као и његов отац у својим младим годинама. Заносио се будућим успесима и марљиво је учио и радио. Али, и на његовом путу испречило се сиромаштво; стална немаштина царовала је у дому песникове удовице...

Извесно време, уз помоћ пријатеља, Белуш је провео у Новом Саду. Мајка је желела

да он поред сликања научи и немачки језик и да надокнади оно што је изгубио прекинувши школовање. Но, Белуш је с муком пријањао на друге послове. Змај Јован Јовановић, на молбу Белушеве мајке, у једном писму саветује Белуша „да је сваки почетак тежак, али да се са тврдом вољом може савладати и да он не мисли да може икада бити иоле ваљан уметник ако не буде ништа друго учио”. Али, упркос очинских савета песника Змаја и других пријатеља Ђуре Јакшића, Белуш је „оставио и науке и немачки језик и хоће само да молује”. Тада је имао шеснаест година. Почео је већ да пише и песме. Он је неизмерно волео свог оца и хтео је да буде песник и сликар као што је и он био. И не само што је хтео да буде, него је и имао истински песничких и сликарских способности.

Арса Пајевић, познати новосадски књијар, издавач и писац, приси пријатељ Ђуре Јакшића и његове породице, оставио је неколико забележака о Белушу. „Белуш је био на мајку своју, слабачка састава телесна, доста висока зроста у својој шеснаестој години, али духом беше сушти отац, бујан и одлучан у сваком часу”. Пајевић је водно надзор над Белушем и често га је позивао к себи. Једном приликом му рече да му је жао што нема већу и лепшу слику његовог оца, него само једну малу фотографију. „После неколико дана, једне вечери, ево ти веселог Белуша који ми донесе у великом формату природне величине, мр-

ком кредом израђен и доста добро погођен лик својега оца, са својим сликарским потписом: Б. Јакшић”. Пајевић се од срца обрадовао том дару песниковог сина, пољубио га је и за уздарије му дао два златна дуката. Био је то први Белушев сликарски хонорар. „Ту слику и данас чувам у одаји за госте, међу осталим ликовима својих милих покојника, па кад ми се поглед на њу отме, ја се сетим тужно одједаред оца и сина који беху тако даровити, али обојица у животу тако несрећни” — писао је много година касније Арса Пајевић.

Није више био плаховит, већ пун туге и сете

У Новом Саду Белуш се није дуго задржао. Једног дана улету у кућу Арсе Пајевића, сав узбуђен, и испрекиданним реченицама стаде му плаховито говорити: „Чика Арсо, ја нисам могао више да издржим, морао сам на земљу бречити оног ђака који је заједно са мном на стану, јер је непрестано грдио Србе. А ја то нисам могао отрпети, него сам му ногом на груди клеко, па сам онда свима збогом реко. И сад идем опет у Београд!”

Белушу су остале још две године живота. Болест га је смирила. Није више био плаховит, већ пун туге и сете. „Осећајући живот онако како су то хтеле околности у којима се налазио, певао је он прве своје тужне и лепе песме у „Отаџбини”, „Јавору”, у „Илустрованим новинама”. У часописима се јављао нови Јакшић, син великог песника, несрећан као што му је и отац био. Белуш је у Београду оставио да учи сликарство, пуњ љубави према свом раду и веру у свој напредак. Учио је код сликара Стеве Тодоровића и заносио се да ће му бити омогућено да пође у иностранство, да у Минхену или Паризу озбиљно настави своје сликарске студије. Хтео је да испуни очев завет и да се име Јакшића прослави међу сликарима у свету. Међутим, своје сликарске способности, као и његов отац, морао је и он да увочује, да би ма и нај-

скромније помогао мајци и седебрама. „Ја радим београдској господи и госпођама са фотографије, те ту помало новаца зарађујем...” — пише он једном свом стрицу. У Београду је Белуш имао свој круг пријатеља, неколицину младих образованих људи, који су много утицали на његов слободарски дух, што се одразило и у његовим песничким радовима.

Али, болест је све више напредовала. „Белушева песма је лепа, али мене је растужила” — пише један пријатељ Јакшићеве породице. У Белушевим песмама осећа се дубока туга, у њима се све више назиру кораки скоре смрти... У лето 1882 године Белуш већ тешко устаје из постеље. Не помажу ни лекари ни лекови. „Ако се и отимам мушки да савладам грозницу, све је узалуд, јер ту је пусти кашаљ кога носим три и по месеца, он ме умори, кашљем и лању и ноћу... Код куће највише седим, јер ме мрзи да излазим у варош. Од мојих другова сваки ме сажаљујући пита: Шта ми је те сам тако слаб? Мени је мрско да одговарам на њихова питања, па због тога избегавам њихово друштво и тражим самоћу”. Живот је Белушу сада већ био „само пушта жеља” и вапај да рођаци и пријатељи помогну његовој мајци и сестрама. „За дужици смо се у апотеци, на ваља да отплатимо овог месеца”. И поново исто у другом писму, с полувученом напоменом да апотекар тражи да му се плати дуг...

Суморна јесенска ноћ између 5 и 6 новембра 1882 године учини крај Белушевом животу. Те ноћи падала је киша и студени ветар разносио је увело лишће, као симбол оних надања и снова који са овим младим почетником изумреше”. Тим речима ожалко је Белушеву смрт песник Војислав Илић. Пријатељи и знаци Белушеви, они који су се налазили у његовој околини, ожалели су његову смрт као губитак који је задесило наше песничтво и сликарство, јер је Белуш био више него даровити почетник”.

Лажни светишници

Чувари кула-светиља, морнари на чамцима службе за спасавање бродоломника и сигнални телеграфисти претстављају драгоцено и неопходно помоћно особље које штити животе морепловаца. Али, откад је бродова увек је било разних пустолова који су вребали лађе с богатим товаром и за које живот морнара није претстављао никакву вредност. Да би дошли до пљачке, они су се служили разним средствима. На пример, палили су ватре на пустим обалама, да би обманули капетане и привукли лађе, које су онда постајале њихов плен.

Лажних кула-светиља било је свуда: у Средоземљу и на обалама данашње Француске и Португалије. Пљачкаши су толико свирепо поступали са заробљеним посадама да су за њих биле одређене сурове казне: смрт даљењем у води или смрт батинањем, као што су се некад убијали вукови.

Једанпут је неки трговац посетно бретањског краља Хоела и понудио му на продају диван дијамант. Слегнувши раменима, краљ је одговорио: „Имам нешто боље од тога”, и отворио прозор према морској обали. Показујући му гробан који су запљускивали таласи и који је пљачкашима почела да плави, Хоел је додао: „Ова стена вреди више од свих драгих камењера на свету!”

Трад са највише јавних гесала

Једна од најлепших знаменитости швајцарског главног града Берна свакако су јавни кладеници, којих тамо има у већем броју него и у једној другој вароши Европе. Подигнути су у доба ренесансе, од 1542 до 1546 године, и стално им се поклања највећа пажња. Китњаста по облику, сваки на себи носи једну или више фигура у боји. Сваки има своје и-

ме, свој симбол и своју историју. Један за другим, нижу се: кладецац Стрелца, Самсона, Гласника, Правде, и других. На једном је оличена Ана Зајлер, која је 1354 године основала прву и најстарију бернску болницу, данашњу велику универзитетску клинику, са 900 постеља и најсавременијим уређајима.

„Крваве” кише

Понекипут се може чути да се говори о крвавој киши. Лаковерни људи сматрају да је она природног порекла. Међутим, киша ће бити црвена кад полен из цвета извесног дрвећа, који је ветар подигао, натопи кишне капи, или кад ветар подигне у облаке дрвени песак. Постоји и трећи разлог. Једна врста свилене бубе, кад изиђе из своје чауре, садржи у трбуху ружичасту течност, коју убрзо затим излучује. Године 1608, у француском граду Екс ан Прованс

догодило се да се у току једне ноћи ишчаурило много оваквих буба. Кад је освануо дан, на улицама и спољним зидовима зграда видело се много црвенила. Појана је силно узнемирила грађане, јер су у томе видели знак за скору „смак света”. Један научник, који се случајно ту задесио, видећи на зиду лептира, објаснио је људима узрок необичне појаве, али му нико није поверовао. Тек пошто је „опасност” прошља, лаковерни становници су увидели да је научник био у праву.

Свој

ДЕЦЕМБАРСКОГ НЕБА

Путујући око Сунца, наша планета у ово доба године јужним својим делом све више по- нире у таму васи- онског простора. Из вечери у вече, до 22 децембра, дан је све краћи. Уколико је ноћ дужа, хладни ноћни ваздух све је прозирнији, а звезде све сјајније. У провидним децем- барским ноћима звезде личе на светлуцаво драго камење разбацано по плићу зимског неба. Децембар је месец кад се васиона проучава с најве- ћим успехом, јер се ни у јед- но друго доба године не види толико сазвезђа и усамљених звезда као тада.

Као цветне ливаде, тако и васионска поља имају своју сезону. Сазвезђа која се „расцветавују“, на пример, у ју- ну нису пред нашим очима у децембру. Слично цвећу, зве- зде имају своју боју. Ако ба- шито поглед на небо, видећемо како нам се у први мах чини да су све звезде беле као кри- стали леда. Али, ако их по- сматрамо пажљивије, приме- тићемо да свака од њих све- тли особним сјајем.

Врста звездане светлости за- виси од температуре звезде. Оне најсјајније имају белу бо- ју и потсећају на влакно у е- лектричној сијалици. Охлађене звезде су црвене, као кончи- це сијалице коју тек што смо угасили. Средња температура даје жуту светлост, слично Сунчевој, а Сунце је од свих звезда најближе нашој плане-

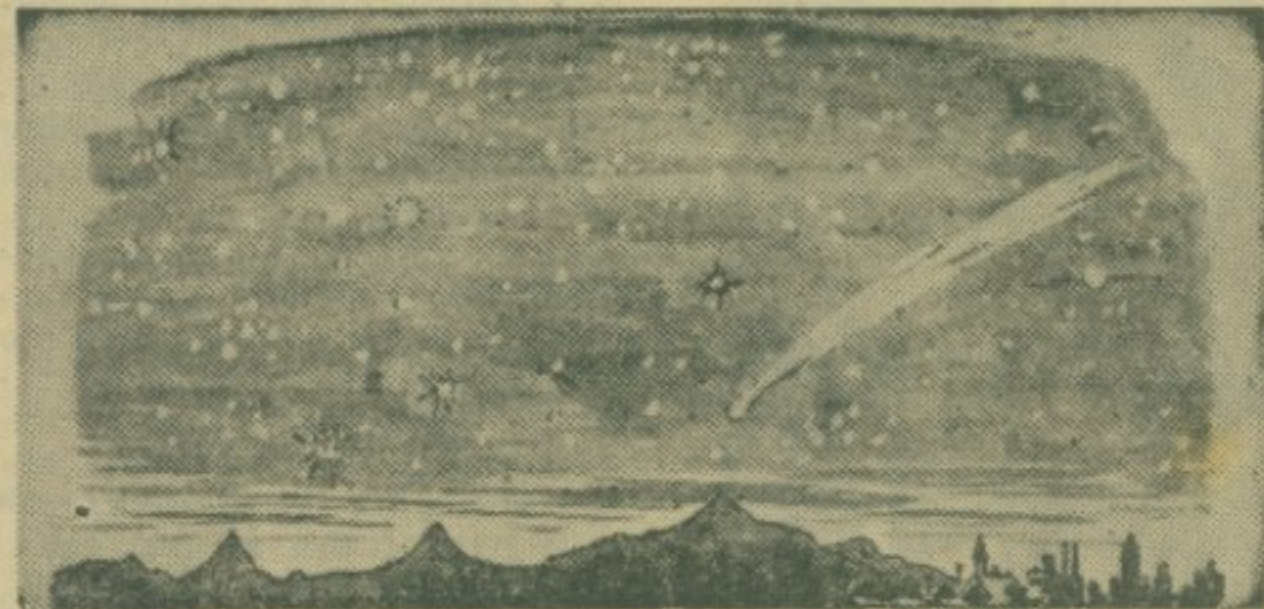
ти. Нека небеска тела која на децембарском небу изгледају светлија од осталих нису зве- зде, већ планете.

Венера се види само увече или при рађању Сунца. Она сјаји светлошћу бледог злата. Јупитер је жут, а Марс нам шаље црвене зраке.

Довољно је уочити само не- колико важнијих тачака на бесконачном светлуцавом про- стору изнад наших глава па да човек почне да се сналази

но мења јачину светлости. Име „ал гол“, што значи вам- пир, дали су јој Арапи. По- сматрајући је модерним теле- скопима, астрономи су откри- ли да је Алгол, кад слабо све- тли, помрачен својим тамним пратиоцем који облеће око њега.

Ако пређемо погледом од севера мало на југ, наћи ћемо на Плејаду, групу од „се- дам сестара“. Јако збијене, ове звезде бацају благу љу-

међу тим бесмртним дијаман- тима којима су пре толико ве- кова Арапи и Грци дали да- наша имена. Отидите у по- ље где вам неће сметати град- ско осветљење, и погледајте на север. Видећете добро по- знатог Великог Медведа. Не- далеко од њега, у истом прав- цу, угледаћете сазвезђе које су још стари Грци назвали Ка- сиопеја. Ту је у близини и Северњача.

Ако се од зенита поглед помери мало на запад, угледа- ће се звезда Алгол, која стал-

бичасту светлост. Ако сте у стању да избројите свих седам звезда, а не само шест, значи да вам је поглед оштрији од просечног.

Ако се окренете према ју- гистоку, угледаћете највеће зимско сазвезђе, Орион. По- четком децембра, у сумрак- у, угледаћете сазвезђе које су још стари Грци назвали Ка- сиопеја. Ту је у близини и Северњача.

У свим временима народи су сазвезђе Орион назвали

„Стрелац“, јер потсећа на чо- века који је подигао руку у којој би могла да буде стрела. Стари Јевреји гледали су у Ориону легендарног ловца Ним- рода, за Ескиме то је Велики Еским који је кренуо у лов на белог медведа, док су га Ара- пи називали „Дивом“. Египћани су га крстиди Озирисом- богом мртвих. Тако је једно сазвезђе кроз столећа привла- чило мисли многих народа, ко- ји су га тумачили сваки на свој начин.

Посматрајући сазвезђе Орион, чини нам се да тај нео- бични стрелац носи на споме пасу три драга камена. Уста- ри, то су три велике звезде.

Мало ниже, тамо где му је „колени“, пламти у плавасто- белој боји још једна звезда, која је удаљена од Сунца 652 светлосне године. То је једна од најсјајнијих звезда нашег неба, чија је светлост 10.000 пута јача од Сунчеве.

За стопама Ориона „каска“ верни „Велики пас“. Његове „шапе“, од којих је једна под- игнута, лепо се примећују на децембарском небу. Реп му је уздигнут, а у чељустима му светли велика звезда Сиријус. Један део Сиријусове светлос- ти долази са Земље, јер се Сиријус налази у њеној „не- посредној близини“, депуних 9 светлосних година, што из- носи 82,7 трилиона километа- ра, а то за васиону претстав- ља праву ситницу.

Сиријус је за старе Египћане био извор многих празно- верица. Лети, он се појављује уочи самог рађања Сунца. Ка- ко то пада у време надоласка Нила, који ће муњем да опло- ди земљу, Египћани су га смат- рали симболом рада и богат- ства. Седам египатских старих и великих храмова носило је Сиријусово име. И код других античких народа звезде су ве-

ковима претстављале симболе у које нико није смео да по- сумња.

Данас, за цивилизоване на- роде, звезде више нису симбо- ли. Оне се проучавају у вели- ким опсерваторијама које су снабдевене модерним справа- ма за посматрање небеских тела. Али, у прозирним децем- барским ноћима, и људи који се не баве науком гледају небо и откривају чудесне фи- гуре васионских сазвезђа, ко- је распаљују машту и буде интересовање за космичке да- љине.

НАЈСТРАШНИЈА ОД СВИХ ЖИВОТИЊА

Прочитавши наслов, многи ће вероватно помислити да ће овде бити речи о бенгалском тигру, црном леопарду, лаву или којем другом од зверова из афричких и азијских дунгли. Али, неће бити у праву. С об- зиром на своју величину, нај- крволочнија од свих животи- ња је инсект богомољка. Тело јој је дуго и танко и има бо- ју сличну листу, тако да ју је тешко приметити. Постоје го- тово само женке, јер се мало који мужјак спасе да не бу- де поједен. Предњи пар ногу претставља уствари снажна клешта и она их држи уз- дигнуте и нешто повијене, па јој је отуда и дошло име. Има и снажне вилице, којима лако жваће друге инсекте. Поред свега овога, богомољка има страховит апетит. За један дан поједе више хране но што је њена укупна тежина.

ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ...

ОСТВАРЕН САН

Федор Пербант, музичар из једног предграђа Берли- на, провео је неколико го- дина правећи музички ин- струмент који претставља

комбинацију виолине и до- боша. На идеју да начини овакав инструмент Пербант је дошао после једног сна у коме је видео себе како свира на њему. Пербантов инструмент усвојено је само оркестар у коме је он годи- нама свирао, и то најверо- ватније из поштовања пре- ма старом музичару.

НЕСТАЛНА РЕКА

Река Арал, у Пакистану, везује језеро Манчхар и велику реку Инд. Шест ме- сеци у години Арал тече од реке Инда носећи своју воду у језеро, а других шест истиче из језера и те- че према Инду.

САМО ПОТРУБУШКЕ

Жај Кникас (1522—1590) један од највећих ауторите- та свој времена за судство и законодавство у Францу- ској, могао је да пише са- мо ако би лежао потрбу- шке. Да не би писао на по-

ду, он је начинио себи ве- лик писаћи сто, на коме је могао да лежи и да му још остане места за писање.

ДЕСЕТОГОДИШЊА АВИАТИЧАРКА

Бети Ли Бенет из Хава- не, на Куби, потпуно саму управља авионом иако има свега десет година. Дозво- лу за свој први самостални лет мала авијатичарка до- била је на свој десети ро- бдендан.

КО БУРУ СЕЈЕ...

Џејмс Даглас гроф од Мортон и регент Шкотске, који је донео прву гилотин- у у Шкотску, био је први човек који је у овој земљи завршио живот на гилотини.

ДРВО-ВРТЕШКА

У Француској Централној Африци расте дрво мбаи, чије је корење дубоко и чврсто урасло у земљу. За

време јаким екваторијалних олуја, читаво дрво окреће се око себе и увија се кас- да је од гуме и на тај на- чин одолева ударима ветра.

Гуцеболовине
**Малог
Џоннија**
МОРНАРА
ТОМАТРАУТА
И КИНЕЗА
ШАНГ-ЛИНА

УШТЕДЕЛИ СМО ХРАНЕ ЗА ЧИТАВУ НЕДЕЉУ ДАНА... АЛИ, КОЈА КОРИСТ ОД ТОГА? ЈЕДИНИ УЛАЗ У ПЕКИНУ ЈЕ ОНА РУПА У КРОВУ... МОГЛИ БИСМО ДА ИЗИБЕМО САМО ПОМОЌУ КРИЛА...

НА МРАМОРНИМ ПЛО- ЧАМА МУДРОСТИ ПИ- ШЕ: СВАКИ ЛОНАЦ ИМА СВОЈ ПОКЛО- ПАЦ... ТИХА ВОДА БРЕГ РОНИ!

ЕВО КАВЕЗА СА ХРА- НОМ... ЈА САМ ГЛА- ДАН КАО ВУК! СЛУШАЈ КАКО ЛУПАЈУ БУБЊЕВИ У СЕЛУ

ПАМЕТНО ЈЕ РЕЧЕНО: „НИКАД НЕ ТРЕБА ЗАБОРАВИТИ СВОЈУ ЖЕНУ, СВОЈУ САВЕСТ И СВОЈ ЖЕЛУДАЦ!“

ТОЛИКО САМ ГЛАДАН ДА БИХ МОГАО ДА ПОЈЕDEM НАКОВАЊ!

ОВО ЈЕ ГЛАСНИК СМРТИ!

ТАКО МИ НЕПТУНА, УЛОБАЊИ ТОГА МАЈ- МУНА ИЗГЛЕДА ДА ИМА НЕКО ПИСМО...

АЛИ, НИКО НЕ ЗНА ДА СЕ МИ НАЛАЗИМО У ПЕКИНИ.

СЛУШАЈТЕ И РАДУЈТЕ СЕ РЕЧИМА ОВЕ ПОРУКЕ!

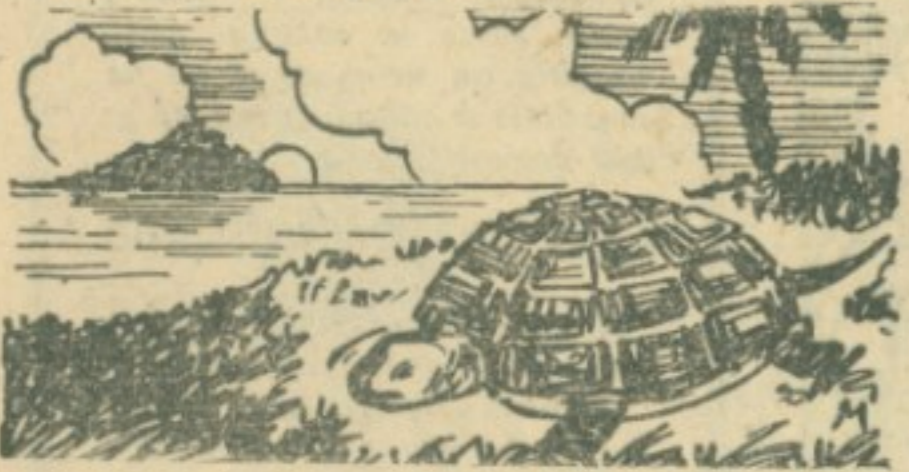
МОЈЕ УШИ НЕСТРПЛИВО ОЧЕКУЈУ РЕЧИ ТЕ ВРАО СУМЊИВЕ ХАРТИЈЕ!

НАСТАВИКЕ СЕ

Са свих страна

ЖИВИ ФОСИЛИ СА ГАЛАПАГОСА

Острва Галапагос, која су некад била легло гусара, претстављају једно од најзанимљивијих места на земљи у погледу природних реткости. Као што је познато, захваљујући необичним животињским врстама којих тамо има, Дарвин је први пут на једном од тих острва дошао на мисао о еволуцији. Сада се европски научници носе мишљу да на једном од острва Галапагос подигну станицу за научна истраживања, у којој би се, поред риба, изучавале оне врсте биља које су на другим странама света потпуно ишчезле. Сем тога, природњаци ће тамо узети у заштиту циновске гуштерове и корњаче, којима прети опасност од изумирања. Иако их становници штеде, њих је све мање, јер свиње и пси једу њихова јаја. Ако се ова замисао прихвати, острва Галапагос остаће сачувани драгоцен материјал за проучавање еволуције врста.

Рибни, веома омиљен спорт у Америци, задаје зубарима велику главобољу. Према статистикама, највећи проценат озледа при рагињу догађа се на устима и зубима. Зато лекари препоручују да сви играчи рагиње носе специјалне штитнице за зубе, који уједно чувају и вилицу од повреде.

АПАРАТ ЗА МУЗИЧАРЕ

Проблем који при свирању задаје понекад доста муке музичару јесте прерађање листова нотне партитуре. У томе се обично изјуби неки драгоцени секунд, или се понекад окрену два листе.

Један немачки инжењер, иначе љубитељ музике, конструисао је апарат који у оваквом случају помаже музичару. Овај апарат је тако подешен да музичар једноставно новом притисне педалу, која покрене механизам смештен на пулти, а овај претресе одређену страну. За све то време музичару руке остају слободне.

АУТОМАТСКИ ПОКАЗИВАЧ УЛИЦА

Детроит је велики град, с многобројним улицама, па је странцу тешко да се први пут снађе у њему. Недавно су на свим важнијим раскрсницама Детроита постављене табле-информатори, које грађанима аутоматски дају разна обавештења. Притиском на одређено дугме, на табли се пали мала лампа, која показује где се налази тражена улица, или аутобуска станица од које полазе кола до одређеног места у граду.

Чишћење снега обичном лопатом захтева много времена и труда, па је зато један амерички техничар конструисао нарочиту механизовану лопату. Употреба ове лопате искључује употребу снаге.

МЕХАНИЗОВАНА ЛОПАТА ЗА ЧИШЋЕЊЕ СНЕГА

Чишћење снега обичном лопатом захтева много времена и труда, па је зато један амерички техничар конструисао нарочиту механизовану лопату. Употреба ове лопате искључује употребу снаге.

Одржавање личне хигијене, нарочито код тежих болесника, везано је с њиховом покретљивошћу. Др Марвел Вим, лекар болнице у Лос Анђелосу, да би решио овај проблем, конструисао је, уз помоћ техничких стручњака, специјални болнички кревет. Кад пацијент притисне једно дугме, испод кревета се појављује лавабо с текућом водом. На тај начин и непокретни болесници могу да се умiju, оперу зубе и да одржавају личну хигијену — без помоћи других.

ЗА ТЕШКЕ БОЛЕСНИКЕ

Одржавање личне хигијене, нарочито код тежих болесника, везано је с њиховом покретљивошћу. Др Марвел Вим, лекар болнице у Лос Анђелосу, да би решио овај проблем, конструисао је, уз помоћ техничких стручњака, специјални болнички кревет. Кад пацијент притисне једно дугме, испод кревета се појављује лавабо с текућом водом. На тај начин и непокретни болесници могу да се умiju, оперу зубе и да одржавају личну хигијену — без помоћи других.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ОТРОВНЕ РИБЕ

Члан Института за океанографију у Калифорнији др Саундерс почео је да проучава живот отровних риба. Наиме, у Тихом и Индиском Океану постоји више врста риба чији је ујед често опасан. Њихов отров утиче на нервни систем, изазива немоћ, парализу и понекад смрт. Ове рибе живе у великим дубинама, па је зато тако дуго и остала непозната природа њиховог отрова. Друга једна врста, која живи уз калифорниску обалу, такође је отровна. Њен ујед изазива болове, али досад није забележен ниједан смртан случај.

ЧУВАР УСТА

Рибни, веома омиљен спорт у Америци, задаје зубарима велику главобољу. Према статистикама, највећи проценат озледа при рагињу догађа се на устима и зубима. Зато лекари препоручују да сви играчи рагиње носе специјалне штитнице за зубе, који уједно чувају и вилицу од повреде.

ЛЕЧЕЊЕ ЈОНИМА

Убудуће ће болесници од грипа врло лако моћи да се лече, — тако бар кажу лекари са Медицинске школе у Пенсилванији. Лечење се састоји у томе што болесник удисне негативне јоне, тј. јонизоване молекуле из ваздуха. Оптимизам је установљено да болесници с кијавицом лечени на овај начин одмах осете олакшање. Али, ако су усто имали високу температуру, после извесног времена (од 20 минута до 2 часа), кијавица им се опет враћала. Негативни јони у ваздуху су молекули кисеоника, азота и угљендиоксида. У природи постоји равнотежа позитивних и негативних јона, али се вештачки може повећати број негативних. Још 1931 године научници су опазили благотворно дејство негативних јона на човеково здравље, али то није било довољно испитано. Убудуће ће болесник удобно седети за столом, читајући неку књигу, док ће на другом крају стола бити јонизатор. Већ после 20 минута до једног часа наступиће олакшање.

У Центру за аеронаутичка истраживања у Бетфорду, у САД, стручњаци су успели да добију готово потпуно чист силикон. Он ће бити веома погодан за израду транзистора који ће моћи да издрже температуру до 320 Целзијевих степени. Досадашњи транзистори од германијума нису могли да издрже више од 100 степени.

ЧИСТ СИЛИКОН

У Центру за аеронаутичка истраживања у Бетфорду, у САД, стручњаци су успели да добију готово потпуно чист силикон. Он ће бити веома погодан за израду транзистора који ће моћи да издрже температуру до 320 Целзијевих степени. Досадашњи транзистори од германијума нису могли да издрже више од 100 степени.

ОПЕТ СЕ ПОЈАВИЛА

Комета Кромелни III први пут је примећена и регистрована 1928 године. Но, наједном се изгубила и дуго се није појављивала. Крајем септембра ове године поново је пронађена. Открила ју је Људмила Пајдускова, чешки астроном.

ШТА СУ БЕЛЕНЗУКЕ?

Белензуке је турска реч за варукуце. Белензуке су махом биле металне: од месинга, сребра, злата, а и позлаћене. Израђивале су их кулоније по свим већим местима, с више или мање украса.

ЗАГОНЕТНА БОЛЕСТ

Од болести које су до данас остале неиспитане ниједна није оставила за собом такву пустош као такозвана „енглеска знојна болест“ у 15 веку. Она је почела да хара у армији Хенрика VII после Босфорске битке, у августу 1485, а убрзо се проширила на целу Енглеску. Симптоми су били: грозница, крајња малаксалост, болови срца, несвестица и, нарочито, обилно знојење. Смрт је наступала у року од једног дана, а често и за неколико часова. Наједном је болест ишчезла. До 1551 она се појављивала још четири пута, али те године последњи пут. Како отада није забележена ниједна слична болест, историчари медицине нису били у стању да је идентификују било с којом досад познатом болешћу.

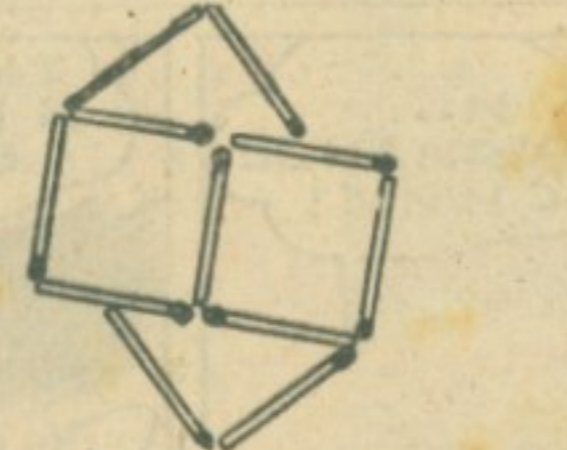
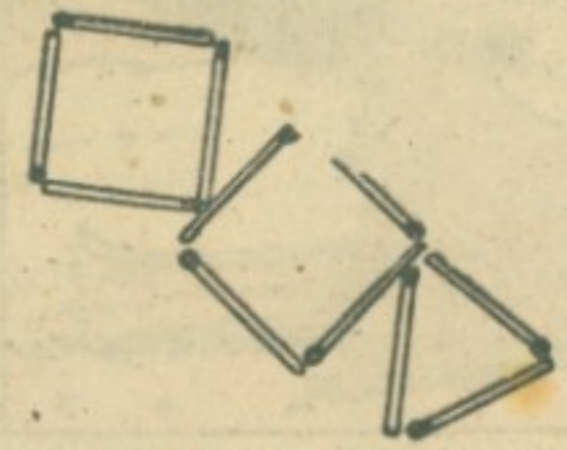
ДА БИ СЕ НА ВРЕМЕ ПРИЛАГОДИЛИ ...

Често се догађа да се деца роде с дефектним удовима, па су два лекара са универзитета у Лос Анђелосу покушала да таквој деци још од малена дају протезе. По њиховом мишљењу, деца треба давати протезе чим она проходају. Једногodiшњем детету које има дефектне ноге довољно је дати било какав ослонац, а тек кад се навикне на одржавање равнотеже и кад мало одрасте онда му се може дати протеза са зглобовима. Исти је случај и с рукама. Док је дете мало, може му се дати обична вештачка рука, да се њом придржава и да гура ствари. Дошпије, кад буде имало две и по године, оно добија савршену протезу.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Два троугла и два квадрата

Игра шибницама је увек занимљива, јер је број комбинација увек врло велики. Видите како су поређане ове шибнице, једнакост на броју. Имате два квадрата и један троугао. Имате право да по-

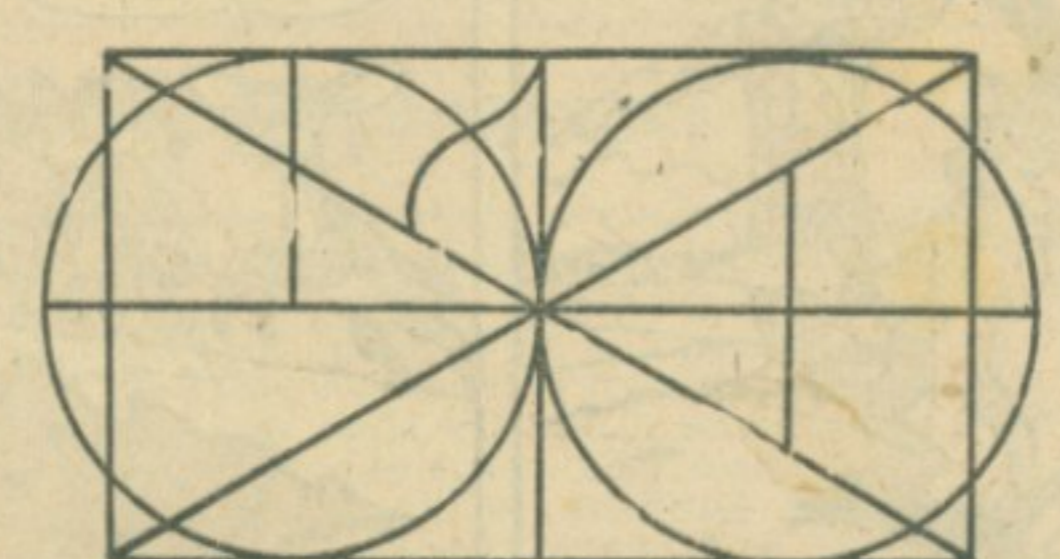

дигнете пет шибница и да их другачије разместите, али тако да сада добијете два квадрата и два троугла. Залатак је лак, па ипак, за оне који не могу сами да га реше, дајемо решење на слици 2.

У ЈЕДНОМ ПОТЕЗУ

Монограм од свих слова и бројева

У овом монограму не налазе се само сва слова латинске азбуке, него и сви бројеви.

Брзо множење

Можете ли бројеве у горњем кругу да измножите међусобно за мање од два минута и да добијете тачан резултат? Ако сте мало досетљивији неће вам бити потребан ни један минут!

(Надамо се да се нисте мучили множећи, већ да сте одмах приметили да се међу цифрама налази једна нула и да, према томе, и резултат мора бити — нула!).

Животиње и њихове сенке

На овој слици имате четири животиње: хрчка, вешерицу, миша и зеца и њихове одговарајуће сенке.

Покушајте да са четири линије повежете сваку животињу с њеном сенком. Само пазите: једна линија не сме да пређе преко друге, нити преко које од животиње.

Јестели век чилида...

... римски лекар Диоскорид, који је живео половином првог века наше ере, давао је војницима које је имао да оперише вино од мандрагоре, да би болове мање осећали.

... ватрогасци су постојали као организовано тело још у II веку пре наше ере, о чему сведочи запис

на једном египатском папирусу.

... жена великог руског књижевника Достојевског била је свршена ученица стенографске школе. Многа своја дела Достојевски уопште није сам писао, већ их је диктирао својој жени, која их је стенографисала.

... на острву Цејлону бамбуси достижу висину од 40 метара.

... најлепшим саркофагом на свету сматра се Александаров саркофаг, нађен у Сидону, у Сирији, који се чува у Цариградском музеју. Ово није саркофаг Александра Великог, већ је тако назван због тога што рељефи на Капри.

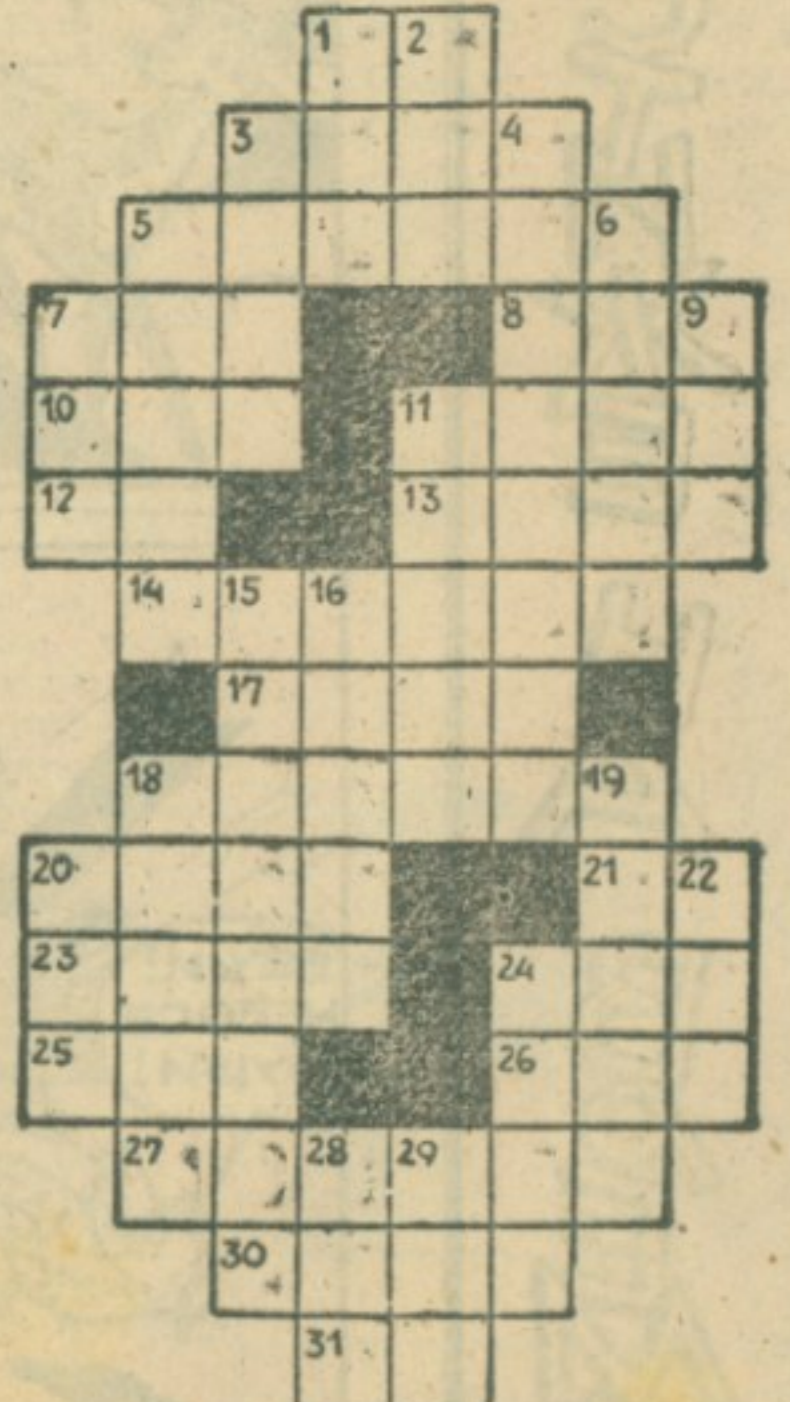

... у 12 веку у Шпанији и Италији постојали су „млинови за прављење хартије“. Изгледа да је прва фабрика за прављење хартије од крапа, по арапском методу, отворена у Шпанији 1154 године.

УКРОТИТЕ СЕ

Водоравно: 1) хемиски знак за сребро; 2) град у Сирији; 3) узор; 4) Ужичанин; 5) врста алкохолног пића; 6) део терација; 7) град у Истрији; 8) опоматогеја лавеза; 9) личност из Вергилијевог епика; 10) место у Војводини; 11) држава у Азији; 12) мушко име; 13) једноцифрени број; 14) лична замена; 15) приповедачка проза код северних Германа; 16) похвална песма; 17) сфера; 18) производ пчела; 19) становник највећег полуострва на свету; 20) врста дрвета; 21) мера за површину.

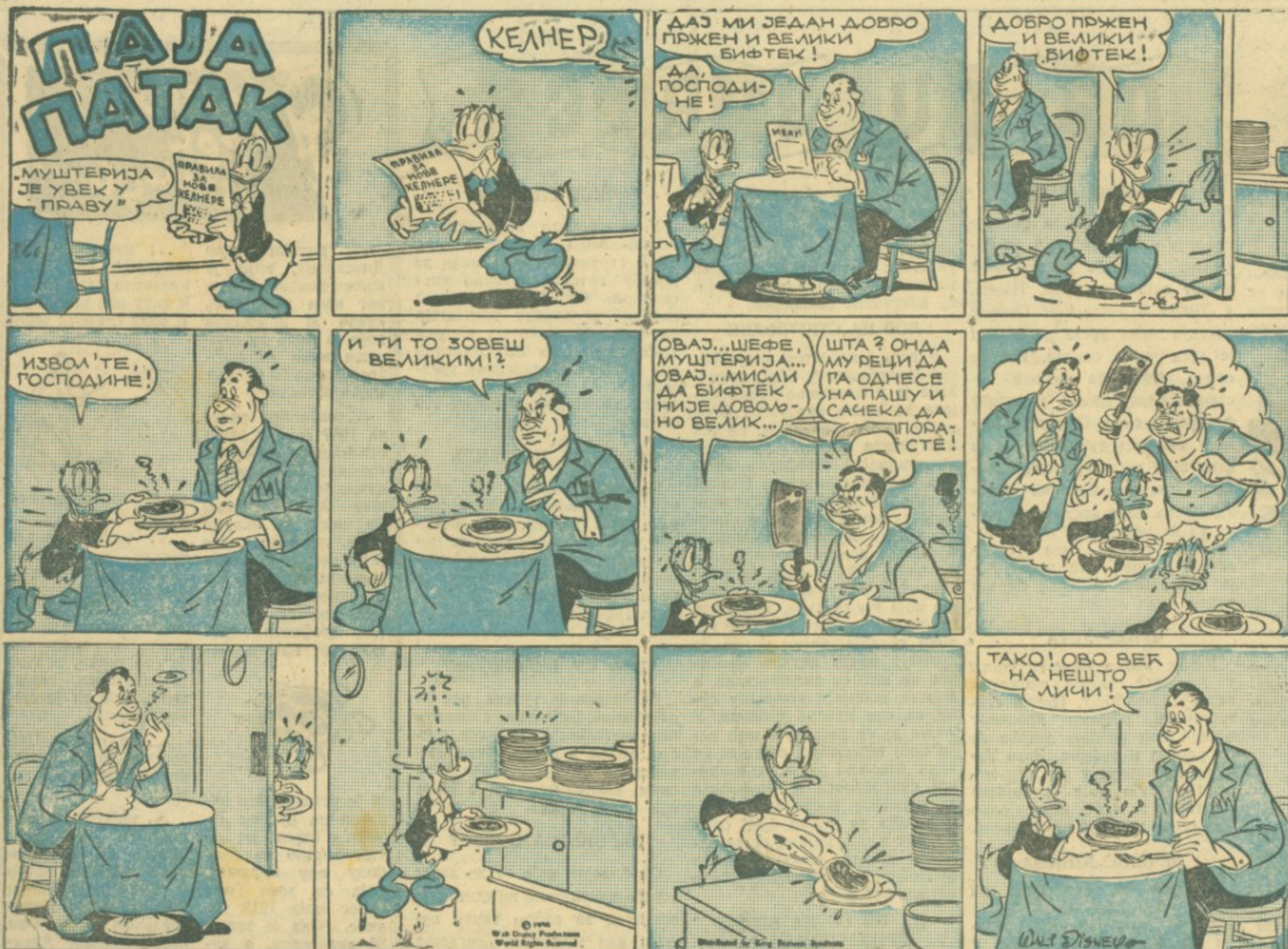
Усправно: 1) сфера; 2) тениски термин; 3) притока Каспског Језера; 4) биљка с подземним стаблом, сабљичаста листа; 5) врста линије; 6) личност из романа Перл Бак „Павиљон жена“; 7) грчко слово; 8) један месец; 9) дан у недељи; 10) стари грчки филозоф; 11) мирис; 12) град у Јавани; 13) француски вајар („Мизантроп“); 14) осовина; 15) предлог; 16) град на ушћу Цетине; 17) папагај; 18) врста пшенице.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Рамо; 2) Ламури; 3) Тасо; 4) она; 5) Ивана; 6) Д(ушан) К(остин); 7) Дака; 8) О(токар) К(ершовани); 9) сам; 10) Бара; 11) Кавала; 12) Фала; 13) АПВ; 14) Онега; 15) И. А. Сивов; 16) роде; 17) от; 18) неман; 19) нос; 20) мина; 21) Челини; 22) Тара.

Усправно: 1) расад; 2) амовац; 3) му; 4) Ото; 5) лав; 6) Инд; 7) Тинос; 8) Акола; 9) Акаба; 10) Авала; 11) Какави; 12) Арани; 13) малаер; 14) вагон; 15) фотон; 16) Варна; 17) Адемјир; 18) Емица; 19) Гоч; 20) Али; 21) сев; 22) ла.

КРИЈЕ ГОДИНЕ

Паја Патак на летовању разговара с једним старцем:
 — Имате сто две године!
 Па ви сте свакако најстарији човек у овом месту?
 — И јесам и нисам, — одговори старац. — Знате, моја жена је годину дана старија од мене, само то не признаје и свада прича да је две године млађа.

СТРУЧНО ОБЈАШЊЕЊЕ

Гаја: Чика-Шиља, зашто лав има онако велику главу?
 Шиља: Зар ти није јасно? Да не би могао да се провуче кроз решетке на кавезу.

УТЕХА

Хорације: Погледајте шта сте ми донели! Овако мала шницла, и још заударал!
 Келнер: Што се онда буните? Да је већа заударала би још више!

КАД ЛЕКАРУ ДОБРО ИДЕ...

Мини: Чујем да твој комшија лекар има сјајну приватну праксу.

Белка: Истина је. Има такву праксу да својим пацијентима који нису болесни може то и да каже.

УВЕК ДА НАСТАЈЕ НАВОЈЕ

